

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

* Ένας λαός θρώνεται άμα
δειξή πως δε φοβάται την
άλλοθμία — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φωνικούς της κανόνες.
ΘΗΑΛΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΡΚΗ 31 ΤΟΥ ΤΡΥΓΗΤΗ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗΣ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 307

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ. Οι κοινότητες — 'Η ιδιοκυβέρνησις. (συνέχεια).
- ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Μία ακόμα απάντηση.
- ΟΥΝΤΙΣ. Μαρία ή Πενταγυτίσσια (έντύπωσες).
- ΝΕΟΒΑΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ (άπό τό «Mercure de France»).
- ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ. Δυό λόγια.
- ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ άπό την κλινική του καθηγητή κ. Γερ. Φωκιά.
- ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΟΣ. Νέα Βιβλία (Σ. Σάλπη: 'Η μεγάλη αύρα).
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Α. Παλαμάς, Ίλινας.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΠΕΥΚΟΒΟΥΝΙ

Ίερό βουνό, ή πρώτη μου πατρίδα κ' έρωμένη,
δ κόσμος άποδιώχνη με και ήρθα να ξεποστάσω
κάτου άπ' τ'ά πείσμα σου, σιμά σ'ά κρύα τ'ά νερά σου.
Σκληρός δ κόσμος κ' άπνος κ' άπλωσε στην ψυχή μου
σκληράδα και όχι λύπηση, μίσος και όχι άγάπη,
κ' ήρθα σέ σένα, ώ Ίερό βουνό, και ξαναβρήκα
δτι ή ψυχή μου λαχταράει, την κοσμοπλάστρα άγάπη
και φέγγος νύθη μου ή ψυχή ξανά κ' άμείσως είδα
μέ άλλα μάτια, θεϊκά, τή ζήση και είδα ωραίο
τό κάθε τι που άπλώνουνταν τριγύρω μου και — ώ θίμα! —
αυτιάστηκα τις μουσικές φωνές της μάνας φύσης
κ' ακόμα και τό πιο σκληρό άγάπησα παιδί της.

Βουνό μου, ένα σούρουπο, άθαρσενιά γιομάτος
κ' άνελπισιά, ξεφώνησα μέσ στη μονιά μου δ έρμος:
— «Άγάπησα και γίμισε ή σιγάτα μου άπ' άγκάθια».
Μά τότε νά! γλυκοφουσαί κοσμοκινήτρα έλπίδα
κ' έρχεται κάτου άπ' τό γυαλό τρελλό μαϊστραλάκι
κ' όλα τ'ά σεί και τ'ά ξυπνάει κ' όλα τ'ά ζωντανεύει,
και τραγουδούν τ'ά πείσμα σου, οί έλιές άνατριχιάζουν,
τ'ά σκίνα έρωτολογούν και κάτου άργουσαλεύει
και κλαίει της θλίψης τό δέντρο, τό ίσιο κυπαρίσσι,
και δλ' αυτά μέ μία φωνή άκούω και μου λένε:
— «'Η άγάπη μας έγέννησε, προσκύντα την άγάπη
και πάρε θάρρος, δύναμη, γαί και χαρά άγαλώντας».

Και γώ τους άποκριθήκα: «Πεύκα, έλιές και σκίνα,
και σεις, κυπαρισσάκια μου, και σύ, ώ μαϊστραλάκι,
σας προσκυνώ εύλαβητικά, σωτήρες μου οδς κράζω,
τι δέ μου άρνηθήκατε τό χάρισμα τό μέγα:

Γυλήνη σ'ας έζήτησα, μου δώσατε γαλήνη,
δέν είστε άπονα έσείς, άθρῶποι έσείς δέν είστε».

ΙΣΙΟΝΑΣ

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ^{*)}

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ

α'. Μάνη.

Τό μόνο μέρος της Ρωμισούνης που ποτέ του δέν ύποτάχτηκε τέλεια στους ξένους κατακτητές είναι ή Μάνη. Οι Μανιάτες, σ'ά βουνά τους και στους βράχους τους τραβηγμένοι, συνθηκολόγησαν μέ τους όχτρώς, μέ ποτέ δέν τους άφήσανε να πατήσουνε τή γής τους. Οι ξένοι δέν μπορέσανε να τους ύποτάξουνε, κ' έτσι μείνανε μακριά από τόν κόσμο και μπορέις να πής, πως εΐτανε σάν τ'ά στερονολεΐψανκ της Μεσοχρονιάτικης Ρωμισούνης.

Στη Μάνη πιο πολύ από κάθε άλλο μέρος ξεχώριζε τό άρχοντολόι από τό λαό. Μόνοι οί άρχόντοι, οί Νικλιάνοι όπως τους λέγανε, κατοικούσανε στους πύργους κ' έτσι όσοι πύργοι τόσα νικλιάνικα σπιτικά εΐτανε στη Μάνη. Κάθε νικλιάνικη φαμελιά προστάτεβε κάμποσες φαμελιές του λαού και τους είχε ύποταχτικούς φαμέμιους. Οι φημέμιοι εΐτανε ύποχρεοί να παρακολουθούνε τους νικλιάνους στις έξστρατείες και στις οικογενειακές άμάχες και καθόντανε σέ καλύβες ή σέ σπηλιές δλόγυρα στον πύργο του νικλιάνου που τους προστάτεβε. 'Η βρισιά, ή προσβολή που γινότανε σ' ένα φημέμιο εΐτανε προσβολή και στους νικλιάνους του που εΐτανε ύποχρεοί να τόνε γδικηθούνε.

Κάθε χωριό και κάθε πολιτεία εΐτανε ξεχωριστή κοινότητα μ' έναν άρχηγό τόν καπετάνο που εκλέγανε οί νικλιάνοι άναμεταξύ τους. Οι ξεχωριστές άφτές κοινότητες ένωθήκανε σέ μικρές ή μεγάλες συνοριακές τις μεγάλες καπετανίες κ' οί καπετάνοι της κάθε κοινότητας εκλεγανε τόν άρχηγό της συνοριακής τό μεγάλο καπετάνο. Οι μεγάλες άφτές καπετανίες, άνεξάρτητες δλότελα ή μια από την άλλη στην άρχή, λίγο λίγο ένωθήκανε και θεμελιώτανε ένα κεντρικό συδούλιο που φρόντιζε για τό γενικό συμφέρο. Άρτοί εκλέγανε τόν άρχικαπετάνο ή Μανιάτμηση που φρόντιζε μαζί μέ τό συδούλιο να ξεμοιράζη τ'ά βασιλικά δροσίματα, 4 χιλ. γρόσια στην άρχή και 15 χιλιάδες πιο ύστερα. Άφτός μόνε είχε τό δικαίωμα να πουλή τις έλιές, τό μετάξι και τό βαλανίδι, και κρατούσε τό ένα τρίτο από τό κέρδος, τό άλλο τρίτο έπερνε δ καπετάνος της κάθε καπετανίας και τό άλλο πήγαινε στο νοικοκύρη.

Οί Μανιάτες μόνε μέ τ'ά πολεμικά καταγινόντανε. Οί γυναίκες βοηθούσανε τους άντρες στη μάχη και πολλές δειζανε μεγάλη παληκαριά. Λένε για

*) 'Η άρχή στο 306 φύλλο.

μια μάνα που σκοτώθηκε τό παιδί της πως άποαξε την άρματωσιά του και ξεκολούθησε τή μάχη λέγοντας: κοιμήσου παιδί μου κ' εγώ κρατώ τή θέση σου. Τά ρούχα τ'ά σκοτομένωνε τ'ά φέρνανε στην άγορά και βλέπανε μήν τύχη κ' είχανε πληγές στη ράχη. Τό είχανε ντροπή να δείχνουν οί έδικοί λύπη για κεινούς που σκοτωθήκανε. Κανόνας άπαράβατος εΐτανε στη Μάνη να μήν κυνηγούνε τό νικημένο όχτρό για να μη μακραίνουε από τ'ά βουνά τους.

Ο μπέης κ' οί καπετάνοι εΐτανε οί πολιτικοί και στρατιωτικοί άρχηγοί, δικαστική όμως έξουσία δέν είχανε καμμιά γιατί τ'ά οικογενειακά τ'ά τελέβανε οί φαμελιές άπατες τους ή μέ συδibasμό ή μέ μέ γδικηση. Οι Μανιάτες καταγινόντανε μέ τή ληστεία και την πειρατεία, κουρτέβανε και διαγομιζανε τις τριγυρινές χώρες και πολεμούσανε τόν Τουρκο ή τό Βενετσιάνο κάνοντας συμμαχία μέ τόν ένα ή μέ τόν άλλο. Μένανε πιστοί στους άρχηγούς τους και τους ακολουθούσανε δτι κ' αν άποφασίζανε, γι' άφτό, πολλές φορές, τό φέρσιμό τους δέν εΐτανε και πολύ πατριωτικό σάν τόχαινε δ ήγεμόνας τους να πάη μέ τους Τούρκους. Έτσι έγινε σ'ά 1690 στην εποχή του Αιμπεράκη Γερκακάρη που συμμαχησε μέ τους Τούρκους και χτύπησε τους Ρωμιούς. Σέ τέτοια όμως εΐτανε σπάνια και σ' όλες τις κρίσιμες στιγμές της Ρωμισούνης οί Μανιάτες άγωνιστήκανε για τόν κοινό λεπτερωμό.

Όσο κ' αν εΐτανε ενάντιοι σ'ά άνόητα κ' άμελέτητα κινήματα, σάν έρχότανε ή ώρα ποτέ δέν μένανε πίσω. Σ'ά 1766 δ Στέφανος Μαβρομιχάλης, που εΐτανε τότες Μανιάτμπεης, εΐπε στον Παπαζώλη, που του έλεγε να ύπογραψή τή συνθήκη μέ τή Ρουσία, «δέν θα σηκωθούνε οί Μανιάτες κ' δέν διοüne άληθινό Ρούσσιο στρατό στο Μωριά γιατι πολλές φορές γελαστήκανε και πάντα βγήκε σέ κακό κάθε παράκαιρος σηκωμός». Σ'ά σηκώθηκε όμως δ Μωριάς σ'ά 1769 αν κ' ο Γιάννης Μαβρομιχάλης μπέης τότε της Μάνης, έβλεπε πόσο γελοϊός εΐτανε δ 'Ορλώφ (1) κ' δ στρατός που τάχα έφερε μαζί του δέν δίστασε να πάη να τόνε βοηθήτη. Μά και του ψαλε του 'Ορλώφ όσα του πρέπανε δταν πολιορκούσε την Κορώνη και τίποτα δέν καταφέρνε. «Δέν ξερείς την τέχνη να κυριέψης ένα κάστρο, του εΐπε, και θέλεις να κάνης τόν στρατηγό». Και σάν του καρκήθηκε δ 'Αλ. 'Ορλώφ για τους τίτλους του και για τ'ά μεγαλεία του, του εΐπε «Κι αν είχες δλους τους στρατούς της 'Αφτοκρατορίας, στις διαταγές σου

1) Μόνε 500 στρατιώτες είχε μαζί του και 4 κάσες έπλα κ' ήθελε να διώξη τους Τούρκους και να συστήση τή Βυζαντινή αυτοκρατορία.